

ZDZISŁAW MROZEK

Bydgoszcz

JAN PANASEWICZ /1911-1980/

20 września 1980 r. odszedł z grona pracowników naukowo-dydaktycznych WSP w Bydgoszczy dr Jan Panasewicz, długoletni starszy wykładowca historii i teorii literatury. Zmarły utrwalił swoją pamięć w opinii publicznej stażem długoletniego pedagoga i wychowawcy wielu pokoleń nauczycieli - polonistów, absolwentów miejscowych liceów, Studium Nauczycielskiego oraz Wyższej Szkoły Nauczycielskiej i Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy.

J. Panasewicz urodził się 12 lipca 1911 r. w Wilnie. W 1930 r. ukończył miejscowe Gimnazjum im. Joachima Lelewela, następnie podjął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu im. Stefana Batorego, jednakże z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny zmuszony został do ich przerwania. Do 1939 r. utrzymywał się z korepetycji i pracował jako robotnik przy budowie dróg.

W czasie okupacji był współorganizatorem tajnego nauczania. W konspiracyjnym szkolnictwie średnim pełnił obowiązki nauczyciela historii i języka polskiego. W 1945 r. przybył do Bydgoszczy i zaczął pracować jako nauczyciel języka polskiego w Liceum Pedagogicznym, następnie w Liceum dla Pracujących. Z chwilą powołania Studium Nauczycielskiego, J. Panasewicz rozpoczął pełnienie obowiązków wykładowcy języka i literatury. Na stanowisku tym pozostał do 1969 roku, następnie objął funkcję starszego wykładowcy w nowo powstałej Wyższej Szkole Nauczycielskiej, przekształconej w 1974 r. w Wyższą Szkołę Pedagogiczną.

Od pierwszych lat pobytu w Bydgoszczy skryształizowały się Jego zainteresowania literaturą polską XIX i XX wieku, rozbudzone wpływem wileńskich naukowców: Stanisława Pigonia, Manfreda Kridla, Konrada Górskiego. Pod kierunkiem profesora UMK Konrada Górskiego w 1950 r. napisał pracę magisterską i ukończył studia wyższe II stopnia. W r. 1967 został członkiem jego seminarium doktoranckiego. Rozprawę doktorską pt. "Egzotyka w twórczości Wacława Sieroszewskiego" sfinalizował w 1975 r. Panasewicz przygotowywał również rozprawę habilitacyjną, nad którą pracował do ostatnich chwil Swęgo życia.

Wyniki Swych badań naukowych i doświadczeń dydaktycznych publikował w postaci rozpraw, artykułów i szkiców, drukowanych w wydawnictwach Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, którego był długoletnim członkiem i aktywnym współpracownikiem.

Owoce żmudnych i ukierunkowanych badań literackich była rozprawa "Język warstw kulturalnych i język literacki", ogłoszona w bydgoskich "Szkicach z historii i teorii literatury" /1971/. Kolejnym wyrazem Jego poszukiwań naukowych był szkic pt. "Wyznaczniki powieści egzotycznej" /tamże/. W 1976 r. ukazała się Jego monografia "Środki wyrazu artystycznego egzotyki w twórczości Wacława Sieroszewskiego" wydana staraniem Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy. Studium to stanowi przekształconą wersję Jego rozprawy doktorskiej, za którą otrzymał nagrodę ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Zainteresowania badawcze Jana Panasewicza znalazły odbicie w tematyce prac magisterskich, napisanych przez studentów na seminariach literackich, którymi kierował od 1975 r. W tym kręgu dokonań naukowych mieszczą się rozprawy magisterskie napisane pod Jego kierunkiem. jak na przykład: "Struktura przestrzeni estetycznej w opowiadaniach J. Iwaszkiewicza", "Przestrzeń literacka w prozie narracyjnej Andrzeja Kuśniewicza", "Formy narracji w prozie beletrystycznej Tadeusza Nowaka", "Czas w prozie beletrystycznej Igora Newerlego", "Rodzaje motywacji w prozie narracyjnej Henryka Panasa", "Postaci narratorów w prozie beletrystycznej Tadeusza Borowskiego".

Jan Panasewicz czuł szczególne powołanie do twórczości

literackiej. Efektem tych poczynań są utwory beletrystyczne, publikowane na łamach czasopism oraz w zbiorach autorskich. Uznanie krytyki literackiej i czytelników cieszyły się Jego nowele i opowiadania, jak "Złodziej" /tekst nagrodzony przez Radę Artystyczną miasta Gdańska - 1947/ oraz "Obóz Jemap" i "Ucieczka Pędziwiatrem" /opowiadania nagrodzone I nagrodą literacką redakcji czasopisma "Turysta" - 1955/. W roku 1959 Panasewicz został laureatem nagrody literackiej w konkursie wydawnictwa "Nasza Księgarnia". Przedmiotem nagrody była nowela "Świadeństwo dojrzałości", zamieszczona w tomie nowel pt. "Trudny siew". W roku 1967 czasopismo "Kultura" przyznało Mu nagrodę za opowiadanie fantastyczno-naukowe /wydrukowane na jej łamach/ pt. "Preparat 303". W 1960 r. ukazała się Jego obszerna powieść pt. "Wyprawa donikąd", wydana dwukrotnie przez Wydawnictwo Łódzkie.

Sporo artykułów o tematyce pedagogicznej drukował na łamach "Życia Szkoły" i "Pomorza", teksty publicystyczne zamieszczał w dodatku literackim "Gazety Pomorskiej" oraz w "Ilustrowanym Kurierze Polskim".

Jana Panasewicza cechowała umiejętność koncentracji wyników badawczych, imponująca dociekliwość i rzetelność w rozwiązywaniu celów naukowych, a także konsekwencja i niezwykła pracowitość w tworzeniu warsztatu naukowego. Czynny do ostatnich chwil Swego życia stawiał przed sobą rozległe plany badawcze i dydaktyczne.

Zmarły aktywnie uczestniczył w życiu społecznym uczelni i środowiska bydgoskiego. Przez wiele lat pełnił obowiązki prelegenta Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, brał udział w akcji odczytowej Towarzystwa Ziemi Zachodnich, był członkiem Zarządu Miejskiego Towarzystwa Szkoły Świeckiej w Bydgoszczy i opiekunem Koła tejże organizacji przy WSP. W 1964 r. przyznano Mu odznakę "Zasłużonego Obywatela Miasta Bydgoszczy", a w 1965 r. minister Oświaty i Wychowania uhonorował Go dyplomem uznania za długoletnią i wyróżniającą pracę w zawodzie nauczycielskim.

Pracował wytrwale i do końca, nawet wtedy, gdy opuszczały Go siły. Trud Jego nie był daremny, zyskał szacunek i uzna-

nie w środowisku akademickim, czego wyrazem były wysokie odznaczenia i wyróżnienia: Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Zasłużony dla Kultury, Złota Odznaka ZNP.

Zawsze rzetelnie traktował obowiązki dydaktyczne, nie żałował swego czasu dla studentów, cieszył się dużą popularnością wśród pracowników i słuchaczy bydgoskiej WSP, toteż obdarzono Go odpowiedzialnymi funkcjami społecznymi i organizacyjnymi.

Jego wielostronna i szeroka działalność wywarła wpływ na rozwój nauki i kultury umysłowej Bydgoszczy i regionu. Dał z siebie wszystko, co mógł ofiarować społeczeństwu: miłość do języka ojczystego, literatury i sztuki. W świadomości wielu Jego wychowanków i współpracowników przetrwa pamięć o prawym człowieku, który swoje twórcze życie poświęcił nauce, literaturze i dydaktyce.